

Monumentnummer*: 531475

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 27 september 2013
Kadaster deel/nr 82687/41

Woonplaats* Tienhoven *Gemeente** Stichtse Vecht *Provincie** Utrecht

Locatiennaam Tienhoven *Locatieomschrijving* Fort bij Tienhoven

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
Maarsssen	K			1679
Maarsssen	K			542
Maarsssen	K			611

Omschrijving**

Cluster 20. Damsluis/Duiker.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

DAMSLUIS / DUIKER als essentieel militair en civiel waterstaatkundig onderdeel van de waterbeheersing rond het Fort bij Tienhoven. Het verdedigingssysteem van de Nieuwe Hollandse Waterlinie was in de eerste plaats gebaseerd op het gecontroleerd onder water zetten van (grote) terreinoppervlakken. Gecontroleerde inundatie vergde een ingenieus systeem van waterwerken, zoals sluisen, stuwen en kanalen, waarmee het noodzakelijke peil snel en binnen nauwe grenzen gesteld en gehandhaafd kon worden. Ook de fortgrachten en de inundatiekanalen waren vaak uitgerust met sluisen om het gewenste peil te stellen of te handhaven. Er werden vele verschillende typen sluisen toegepast, afhankelijk van de plaats waar ze in het systeem functioneerden. Soms werden reeds bestaande scheepvaart-, uitwaterings- of keersluisen gebruikt, maar ook zijn er vele nieuwe gebouwd of bestaande (sterk) aangepast. Soms moesten lokale peilverschillen tussen afzonderlijke poldereenheden worden overbrugd door het opnemen of gebruiken van

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

keersluisjes in bestaande kades of dijken. Hiertoe zijn vaak schotbalkkeringen in vaarten of zelfs in coupures in kades toegepast, maar ook zogenoemde verlaten met houten of ijzeren hefdeuren of duikers met schuiven zijn voor dit doel benut. De damsluis aan de zuidoostzijde van het Fort bij Tienhoven vormde een afsluitbare verbinding tussen de fortgracht en het zogenoemde Waterleidingkanaal. Het Waterleidingkanaal is kort voor de Tweede Wereldoorlog aangelegd in het kader van de watervoorziening van Amsterdam en vergde aanpassingen in de inundatievoorzieningen van de Nieuwe Hollandse Waterlinie, waaronder deze afsluitbare duiker, waarmee de gracht van het fort van het inundatiekanaal kon worden gescheiden. In de nabijheid van het fort en in samenhang hiermee zijn enkele andere (keer)sluizen met een functie binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie.

Omschrijving

DAMSLUIS / DUIKER van ongeveer 10.00 m lengte, bestaande uit twee parallelle, lage kokers - samen ongeveer 6.00 meter breed - gebouwd in 1940 en gelegen onder de aan de zuidzijde rond het Fort bij Tienhoven geleide Nieuweweg. De sluis omvat aan weerszijden, ongeveer haaks op de weg staande, betonnen hoofden / keermuren en een centraal hoofd en is aan weerszijden voorzien van sponningen voor het neerlaten van schotbalken. De hoofden en keermuren zijn verbonden door lage betonnen muurtjes, waarop lage ijzeren balustrades.

De DAMSLUIS / DUIKER is van algemeen belang vanwege:

- * Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.
  - * Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van een aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde bebouwing en waterwerken, die gebaseerd zijn op het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw).
- Het betreft hier aan de militair-strategische bouwkunde gerelateerde uiting van historische waterbouwkunde, namelijk een damsluis met schotbalkkering die vanwege veranderingen in de waterstaat moest worden toegevoegd aan het bestaande systeem.
- * Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex.
  - * Het onderdeel is representatief (karakteristiek) omdat het in samenhang met enkele nabije sluizen het principe van de werking van het inundatiesysteem kan laten zien.
  - * Het onderdeel is tamelijk gaaf bewaard omdat hoofdvorm en bouwkundige detaillering goed herkenbaar zijn.

Hoofdcategorie

Verdedigingswerken en militaire gebouwen

Subcategorie

Fort, vesting en -onderdelen

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument